

Jogában áll...

– ismertető a romániai magyarság kisebbségi és nyelvi jogairól –

I. kiadás
2010 november

Csak elektronikus formában terjesztett, szabadon felhasználható kiadvány

TARTALOM

Előszó	3
A nemzeti jogszabályok által biztosított kisebbségi és nyelvi jogok.....	4 – 16
Románia nemzetközi kötelezettségvállalásai	
<i>A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája.....</i>	<i>17 – 24</i>
<i>A nemzeti kisebbségek védelméről szóló Keretegyezmény.....</i>	<i>25 – 29</i>
Románia kétoldalú kötelezettségvállalásai	
<i>A magyar-román Alapszerződés.....</i>	<i>30 - 32</i>

Előszó

A romániai magyarság kisebbségi, így mindenekelőtt nyelvi jogairól meglehetősen nehéz átfogó, objektív képet alkotni. Egy ilyen kezdeményezés nehézsége, de egyben szükségessége is abból adódik, hogy még mindig várat magára a minden területet felölelő, egységes és egységesen alkalmazható kisebbségi törvény elfogadása. Az amúgy is áldatlan helyzetet tovább nehezítik a bőkezűen vállalt, de mai napig nem teljesített nemzetközi kötelezettségek, amelyek főként a nemzeti kisebbségek védelméről Strasbourgban, 1995. február 1-jén megkötött Keretegyezményben és a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájában kerültek megfogalmazásra. A két nemzetközi okmány közül talán a második okozza a legnagyobb bosszúságot, ugyanis kihirdetésekor Románia a magyarsággal szemben „lelkesen” kötelezte el magát, de a nemzeti joganyag megfelelő kiigazítása, a jogalkalmazás és így a jogérvényesítés lehetősége is sok esetben elmaradt.

Egyértelmű és egységes jogi szabályozás, pontosan meghatározott feladatkörök és felelőségek, valamint szigorú szankciók hiányában a jogalkalmazás gyakran az illetékes hatóságok vezetőségének / tisztviselőinek jóindulatán, jóhiszeműségén múlik. A jogszabályok homályos megfogalmazása, a gyakori joghézagok ellehetetlenítik akár az esetleges jogorvoslat kedvező kimenetelét is.

E kiadvány első része a teljesség igénye nélkül igyekszik egybegyűjteni a nemzeti kisebbségek, így különösen a romániai magyarság azon jogait, amelyeket különböző szintű nemzeti jogszabályok biztosítanak, megjelölve az adott jog forrását és idézve a megfelelő jogszabály releváns részletét mind magyar, mind pedig román nyelven. A második rész Románia azon legfontosabb nemzetközi és kétoldalú kötelezettségvállalásait mutatja be, amelyeket a nemzeti kisebbségek és azok nyelvének védelme érdekében tett. A két rész különválasztása bár nem szerencsés, érthető, hogy az első rész konkrét, pontosan körülhatárolt és azonnal érvényesíthető jogokat tárgyal, míg a második olyan jogokról szól, amelyek biztosítására Románia elkötelezte magát, de amelyeknek a nemzeti jogrendbe való beépülése nem minden esetben valósult meg, így azok egy kis túlzással „betartatlan ígéretnek” számíthatnak.

Reményeink szerint ismertetőnk segítségére lesz majd mindazoknak, akik kisebbségi és nyelvi jogaiknak érvényt szeretnének szerezni nemcsak az államigazgatási szervekkel való kapcsolataikban, de a mindennapi élet valamennyi területén. Meggyőződésünk, hogy nemzeti identitásunk és anyanyelvünk megőrzésének és ápolásának alapfeltétele jogaink helyes ismerete és érvényre juttatása, mely egyben lehetőség és kötelesség is.

*Szerkesztette: Molnos Sándor
www.nyelvi jogok.ro*

Kiadványunk a 2010. november 4-i jogállapotot tükrözi, így az ismertető a későbbiekben a jogszabályokkal együtt változhat.

Megjegyzéseiket, kritikáikat, javaslataikat örömmel várjuk e-mailen a szerkesztoseg@nyelvi jogok.ro címre.

A nemzeti jogszabályok által biztosított kisebbségi és nyelvi jogok

Kisebbségi és nyelvi jogokat biztosító nemzeti jogszabályok:

- **Románia újraközzétett Alkotmánya**
- **41/1994. számú törvény** a Román Rádiótársaság és a Román Televíziótársaság szervezetéről és működéséről (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 636/1999. száma - újraközzététel)
- **84/1995. számú tanügyi törvény** (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 606/1999. száma - újraközzététel)
- **188/1999. számú törvény** a köztisztviselők jogállásáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 365/2007. száma - újraközzététel)
- **215/2001. számú törvény** a helyi közigazgatásról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 123/2007. száma - újraközzététel)
- **360/2002. számú törvény** a rendőr jogállásáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 440/2002. száma)
- **303/2004. számú törvény** a bírák és ügyészek jogállásáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 826/2005. száma - újraközzététel)
- **304/2004. számú törvény** a bírósági szervezésről (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 827/2005. száma - újraközzététel)
- **340/2004. számú törvény** a kormány megbízottról (prefektus) és a kormány megbízotti jogintézményről (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 225/2008. száma - újraközzététel)
- **183/2006. számú törvény** a szabványos karakterkészlet elektronikus dokumentumokban való használatáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 443/2006. száma)
- **195/2002. számú sürgősségi kormányrendelet** a közúti forgalomról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 670/2006. száma - újraközzététel)
- **34/2008. számú sürgősségi kormányrendelet** az egységes országos segélyhívó rendszer működéséről (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 246/2008. száma)
- **1206/2001. számú kormányhatározat** a 215/2001. számú helyi közigazgatási törvényben foglalt, a nemzeti kisebbségek közigazgatásban való anyanyelv-használatára vonatkozó rendelkezések végrehajtási utasításainak jóváhagyásáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 781/2001. száma)
- **123/2002. számú kormányhatározat** a közérdekű információkhoz való szabad hozzáférésről szóló 544/2001. számú törvény végrehajtási szabályainak jóváhagyásáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 167/2002. száma)
- **1050/2004. számú kormányhatározat** az Adóügyi Eljárási Törvénykönyvről szóló 92/2003. számú kormányrendelet módszertani végrehajtási utasításainak jóváhagyásáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 651/2004. száma)
- **1391/2006. számú kormányhatározat** a közúti forgalomról szóló 195/2002. számú sürgősségi kormányrendelet végrehajtási szabályzatának jóváhagyásáról (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 876/2006. száma)

Romániai magyarként jogában áll...

KISEBBSÉGI IDENTITÁS ÉS ÁLLAMI VÉDELEM

- **magyarnak lenni, magyarul beszélni, hagyományait ápolni és magyarságát szabadon vállalni**

Románia Alkotmánya 6. cikkének (1) bekezdése:

„6. cikk – (1) Az állam elismeri és biztosítja a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk megőrzéséhez, fejlesztéséhez és kifejezéséhez.”

„Art. 6 – (1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.”

- **az említett jogai érvényre juttatása céljából állami védelemben részesülni**

Románia Alkotmánya 6. cikkének (2) bekezdése:

„[...] (2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek identitásának megőrzését, fejlesztését és kifejezését célzó állami védelmi intézkedéseknek meg kell felelniük, a többi román állampolgárhoz viszonyítva, az egyenlőség és a megkülönböztetéstől való mentesség elveinek.”

„[...] (2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.”

- **magyarul és magyarként gondolkodni, és véleményét szabadon kinyilvánítani**

Románia Alkotmánya 30. cikkének (1) bekezdése:

„30. cikk – (1) A gondolatok, a vélemény vagy a hitvallás kinyilatkoztatási szabadsága, és bármilyen szóbeli, írásbeli, képi, hangí vagy más tömegkommunikációs eszközöket igénybe vevő alkotás szabadsága sérthetetlen.”

„30. cikk – (1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.”

OKTATÁSÜGY

- **anyanyelvét és anyanyelvén tanulni minden oktatási szinten és formában**

Románia Alkotmánya 32. cikkének (3) bekezdése:

„[...] (3) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek joga az anyanyelv tanulásához és az anyanyelven való tanuláshoz biztosított; e jogok érvényesítésének módját törvénnyel kell meghatározni.”

„[...] (3) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.”

84/1995. számú törvény 118. cikke:

„118. cikk – A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek jogukban áll – a törvény feltételei között – anyanyelven tanulni és anyanyelvű képzésben részesülni valamennyi oktatási szinten és formában, valamint olyan képzéstípusok esetében is, amelyek tekintetében kellő igény mutatkozik.”

„Art. 118 – Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă la toate nivelurile și formele de învățământ, precum și la tipurile de învățământ pentru care există o cerere suficientă, în condițiile legii.”

- **magyar tannyelvű csoportokban, osztályokban és iskolákban tanulni minden szinten**

84/1995. számú törvény 119. cikkének (1) bekezdése:

„119. cikk – (1) A helyi szükségletek függvényében, kérésre, és a törvény feltételei között, kisebbségi tannyelvű csoportok, osztályok, tagozatok vagy iskolák szervezhetők.”

„Art. 119 – (1) În funcție de necesitățile locale se pot organiza, la cerere și în condițiile legii, grupe, clase, secții sau școli cu predarea în limbile minorităților naționale.”

84/1995. számú törvény 123. cikkének (1) bekezdése:

„123. cikk – (1) Az állami felsőoktatási intézmények keretében kérésre és a törvény feltételei között tannyelvűként a nemzeti kisebbségek nyelvét használó csoportok, tagozatok, kollégiumok és karok szervezhetők. Ebben az esetben, biztosítani kell a szakkifejezések román nyelven való elsajátítását. Kérésre és a törvénnyel multikulturális felsőoktatási intézmények létesíthetők. Ezeknek az intézményeknek a tannyelvét az alapító törvény keretében kell meghatározni.”

„Art. 123 – (1) În cadrul instituțiilor de învățământ universitar de stat se pot organiza, în condițiile legii, la cerere, grupe, secții, colegii și facultăți cu predare în limbile minorităților naționale. În acest caz se va asigura însușirea terminologiei de specialitate în limba română. La cerere și prin lege se pot înființa instituții de învățământ superior multiculturale. Limbile de predare în aceste instituții de învățământ superior se stabilesc în cadrul legii de înființare.”

- **magyar tannyelvű felsőoktatási magánintézményt létrehozni**

84/1995. számú törvény 123. cikkének (2) bekezdése:

„[...] (2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek elismert azon joga, hogy a törvény feltételei között saját felsőoktatási magánintézményeket hozzanak létre és működtessenek.”

„[...] (2) Se recunoaște dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a înființa și de a administra propriile instituții de învățământ superior particulare, conform legii.”

KÖZIGAZGATÁS ÉS KÖZSZOLGÁLATI SZERVEK

- **anyanyelvét használni és anyanyelvű ügyfélfogadásban és kapcsolattartásban részesülni a helyi közigazgatási hatóságoknál, a közintézményeknél és a dekoncentrált közszolgálatoknál – amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarok aránya meghaladja a 20%-ot**

Románia Alkotmánya 120. cikkének (2) bekezdése:

„[...] (2) Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben egy adott nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok aránya jelentős, biztosítani kell – a törvényben részletezett feltételek között – az illető nemzeti kisebbség nyelvének használatát mind írásban, mind pedig élőszóban a helyi közigazgatási hatóságokkal és a dekoncentrált közszolgálatokkal való kapcsolatokban.”

„[...] (2) În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere semnificativă se asigură folosirea limbii minorității naționale respective în scris și oral în relațiile cu autoritățile administrației publice locale și cu serviciile publice deconcentrate, în condițiile prevăzute de legea organică.”

215/2001. számú törvény 19. cikke:

„19. cikk – Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, a helyi közigazgatási hatóságoknak, alárendelt közintézményeknek, valamint a dekoncentrált közszolgálatoknak biztosítaniuk kell az anyanyelv használatát is a velük fenntartott kapcsolatban, az Alkotmány, a jelen törvény és a Románia által részes félként aláírt nemzetközi szerződések előírásainak megfelelően.”

„Art. 19 – În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice aflate în subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură folosirea, în raporturile cu aceștia, și a limbii materne, în conformitate cu prevederile Constituției, ale prezentei legi și ale tratatelor internaționale la care România este parte.”

[lásd még az 1206/2001. számú kormányhatározat mellékletének 1. cikkét, valamint az 1050/2004. számú kormányhatározat 8. cikkének 8.1 és 8.2 pontját]

- **akár élőszóban, akár írásban anyanyelvén fordulni a helyi közigazgatási hatóságokhoz, a szakapparátushoz és a helyi tanács alárendelt szervezeteihez, továbbá anyanyelvén is válaszban részesülni – amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarok aránya meghaladja a 20%-ot**

215/2001. számú törvény 76. cikkének (2) bekezdése:

„[...] (2) Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, az illető személyek – akár élőszóban, akár írásban – anyanyelvükön is fordulhatnak a helyi közigazgatási hatóságokhoz, a szakapparátushoz és a helyi tanács alárendelt szervezeteihez, válaszra pedig mind román nyelven, mind pedig anyanyelvükön jogosultak.”

„[...] (2) În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, în raporturile lor cu autoritățile administrației publice locale, cu aparatul de specialitate și organisme subordonate consiliului local, aceștia se pot adresa, oral sau în scris, și în limba lor maternă și vor primi răspunsul atât în limba română, cât și în limba maternă.”

[lásd még az 1206/2001. számú kormányhat. melléklete 2. cikkének (2) bekezdését és 8. cikkét]

- **a dekoncentrált közszolgálatokkal fennálló kapcsolatokban anyanyelvét használni, mely jogának érvényesüléséről a kormány megbízott köteles gondoskodni – amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarok aránya meghaladja a 20%-ot**

340/2004. számú törvény 19. cikke (1) bekezdésének m) pontja

„19. cikk – (1) A Kormány képviselőjeként a kormány megbízott fő feladatai az alábbiak:

[...]

m) a törvénynek megfelelően biztosítja (a kormány megbízott – szerk. megj.) az anyanyelv használatát a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok és a dekoncentrált közszolgálatok közötti kapcsolatokban, azon területi közigazgatási egységekben, amelyekben azok aránya meghaladja a 20%-ot.”

„Art. 19 – (1) În calitate de reprezentant al Guvernului, prefectul îndeplinește următoarele atribuții principale:

[...]

m) asigură folosirea, în condițiile legii, a limbii materne în raporturile dintre cetățenii aparținând minorităților naționale și serviciile publice deconcentrate în unitățile administrativ-teritoriale în care aceștia au o pondere de peste 20%.”

- **magyarnak lenni a köztisztviselők sorában, és a többi köztisztviselő társával azonos jogokat élvezni**

188/1999. számú törvény 27. cikkének (2) bekezdése:

„[...] (2) A köztisztviselők politikai, szakszervezeti, vallási, etnikai, nemi hovatartozás, szexuális irányultság, anyagi, illetve társadalmi helyzet vagy bármely más hasonló szemponton alapuló megkülönböztetése tilos.”

„[...] (2) Este interzisă orice discriminare între funcționarii publici pe criterii politice, de apartenență sindicală, convingeri religioase, etnice, de sex, orientare sexuală, stare materială, origine socială sau de orice altă asemenea natură.”

- **elvárni a magyar nyelv ismeretét a közönségkapcsolati szolgálatot teljesítő köztisztviselőktől vagy legalább azok valamelyikétől, amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarság aránya meghaladja a 20%-ot**

188/1999. számú törvény 108. cikke:

„108. cikk – Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, a polgárokkal közvetlen kapcsolatot tartó szolgálatok egyes köztisztviselőinek ismerniük kell az illető nemzeti kisebbség nyelvét is.”

„Art. 108 – În unitățile administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând unei minorități naționale dețin o pondere de peste 20% unii funcționari publici din serviciile care au contacte direct cu cetățenii vor cunoaște și limba minorității naționale respective.”

- **a helyi és a megyei tanács üléseinek napirendjéről anyanyelvén értesülni – amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarok aránya meghaladja a 20%-ot**

215/2001. számú törvény 39. cikkének (7) bekezdése:

„[...] (7) Azokban a községekben vagy városokban, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, a napirendet az illető nemzeti kisebbség anyanyelvén is köztudomásra kell hozni.”

„[...] (7) În comunele sau orașele în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor ordinea de zi se aduce la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.”

215/2001. számú törvény 94. cikkének (8) bekezdése:

„[...] (8) Azokban a megyékben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, a napirendet az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is köztudomásra kell hozni.”

„[...] (8) În județele în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor ordinea de zi se aduce la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.”

[lásd még az 1206/2001. számú kormányhatározat melléklete 2. cikkének (1) bekezdését és 5. cikkét is]

- **helyi tanácsosi minőségében a tanács ülésein anyanyelvén beszélni – amennyiben a tanácsosok legkevesebb egyötöde magyar nemzetiségű**

215/2001. számú törvény 42. cikkének (2) bekezdése:

„[...] (2) Az ülések román nyelven zajlanak. Azokban a helyi tanácsokban, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó helyi tanácsosok száma eléri legalább az összlétszám egyötödét, az üléseken az anyanyelv is használható. Ilyen esetekben a polgármester gondoskodik a román nyelvre való fordításról. Valamennyi esetben a tanácsülések iratait román nyelven kell elkészíteni.”

„[...] (2) Lucrările ședințelor se desfășoară în limba română. În consiliile locale în care consilierii locali aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin o cincime din numărul total, la ședințele de consiliu se poate folosi și limba maternă. În aceste cazuri se va asigura, prin grija primarului, traducerea în limba română. În toate cazurile, documentele ședințelor de consiliu se întocmesc în limba română.”

[lásd még az 1206/2001. számú kormányhatározat mellékletének 3. és 6. cikkét is]

- **a helyi tanácsok szabályozó jellegű határozatairól kötelezően, az egyéni jellegű határozatokról pedig kérésre anyanyelvén is értesülni – amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarok aránya meghaladja a 20%-ot**

215/2001. számú törvény 50. cikke:

„50. cikk – Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, a szabályozó jellegű határozatokat az illető nemzeti kisebbség anyanyelvén is köztudomásra kell hozni, az egyéni jellegűeket pedig kérésre anyanyelven is közölni kell.”

„Art. 50 – În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor hotărârile cu caracter normativ se aduc la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective, iar cele cu caracter individual se comunică, la cerere, și în limba maternă.”

[lásd még az 1206/2001. számú kormányhatározat melléklete 2. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkét is]

- **a helységek és a közintézmények nevérol magyar helységnév-táblák és intézménynév-táblák révén anyanyelvén is értesülni – amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarok aránya meghaladja a 20%-ot**

215/2001. számú törvény 76. cikkének (4) bekezdése:

„[...] (4) A helyi közigazgatási hatóságoknak gondoskodniuk kell a helységek és a fennhatóságuk alá tartozó közintézmények nevének, valamint a közérdekű hirdetéseknek az illető kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén való feliratozásáról, illetve kifüggesztéséről is, a (2) bekezdésben előirt feltételek között.”

„[...] (4) Autoritățile administrației publice locale vor asigura inscripționarea denumirii localităților și a instituțiilor publice de sub autoritatea lor, precum și afișarea anunțurilor de interes public și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective, în condițiile prevăzute la alin. (2).”

[lásd még az 1206/2001. számú kormányhatározat mellékletének 4. és 10 – 13. cikkét is]

- **a helyi közigazgatási hatóságok szervezésében sorra kerülő rendezvényeken magyar nyelvű szónoklatokat is tartani/hallgatni**

1206/2001. számú kormányhatározat melléklete 9. cikkének (1) bekezdése:

„9. cikk – (1) A helyi közigazgatási hatóságok által szervezett hivatalos rendezvényeken a román nyelvet, az állam hivatalos nyelvét kell használni. Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, az ilyen rendezvényeken a román nyelv mellett az illető kisebbség nyelve is használható.”

„Art. 9 – (1) La ceremoniile oficiale organizate de autoritățile administrației publice locale se va folosi limba română, limba oficială a statului. În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, la astfel de ceremonii, alături de limba română, se poate folosi și limba minorității respective.”

- **kérésre magyar nyelvű házasságkötési szertartásban részesülni**

1206/2001. számú kormányhatározat melléklete 9. cikkének (2) bekezdése:

„[...] (2) A házasságkötéseket az anyakönyvvezető román nyelven végzi. Kérésre, a szertartás a házasulandó személyek anyanyelvén is lebonyolítható, ha az anyakönyvvezető ismeri az illető nyelvet.”

„[...] (2) Oficierea căsătoriilor se face de către ofițerul de stare civilă în limba română. Ceremonia se poate desfășura, la cerere, și în limba maternă a persoanelor care urmează să se căsătorească, dacă ofițerul de stare civilă cunoaște limba respectivă.”

- **a hatóságok és közintézmények által hivatalból közzétett közérdekű információkról (a hatóság vagy közintézmény szervezeti és működési szabályzata, működési program, meghallgatási program, tisztségek és az azokat betöltő személyek, elérhetőségek, pénzügyi források, költségvetés, könyvviteli mérleg, stratégiák, közérdekű dokumentumok listája, jogsértés esetén való óvási eljárások stb.) anyanyelvén is tudomást szerezni – amennyiben a területi közigazgatási egység lakosságában a magyarság aránya meghaladja a 20%-ot**

123/2002. számú kormányhatározat 12. cikke:

„12. cikk – Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, a hivatalból közzelendő információkat az illető kisebbség nyelvén is közzé kell tenni.”

„Art. 12 – În unitățile administrativ-teritoriale în care o minoritate națională deține o pondere de cel puțin 20% din numărul populației informațiile ce se comunică din oficiu se vor difuza și în limba minorității respective.”

- **elvárni a különböző hatóságoktól, közintézményektől és a közjegyzőktől, hogy az általuk kidolgozott, magyar nyelvű szöveget is magába foglaló dokumentumokban a magyar helyesírás szabályait még az ékezetes betűk tekintetében is szigorúan kövessék;**

183/2006. számú törvény 5. cikkének (1) bekezdése:

„5. cikk – (1) A nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárokkal való kapcsolataikban a hatóságok és közintézmények, valamint a közjegyzők kötelesek, ha a törvény feltételei között szükséges az illető nemzeti kisebbség nyelvének használata, alkalmazni az illető nemzeti kisebbség nyelvére sajátos szabványos karakterkészletet az elektronikus dokumentumok elkészítése során.”

„Art. 5 – (1) Autoritățile și instituțiile publice, precum și notarii publici au obligația ca în relațiile cu cetățenii aparținând minorităților naționale, atunci când, în condițiile legii, este necesară asigurarea folosirii limbii minorității naționale respective, să utilizeze codificarea standardizată a setului de caractere specifice limbii minorității naționale respective, pentru activitatea de elaborare a documentelor în formă electronică.”

- **a helyi közigazgatás törvény által biztosított jogokban akkor is részesülni, ha időközben a magyar anyanyelvű lakosság aránya 20% alá csökken**

215/2001. számú törvény 131. cikke:

„131. cikk – A 19. cikk, a 39. cikk (7) bekezdésének és a 76. cikk (2)–(4) bekezdésének előírásai akkor is alkalmazandók, ha a jelen törvény hatályba lépését követően különféle okokból a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya a 19. cikkben előírt határ alá csökken.”

„Art. 131 – Prevederile art. 19, art. 39 alin. (7) și ale art. 76 alin. (2)—(4) sunt aplicabile și în cazul în care, din diferite motive, după intrarea în vigoare a prezentei legi, ponderea cetățenilor aparținând unei minorități naționale scade sub procentul prevăzut la art. 19.”

RENDFENNTARTÁS

- **felvételt nyerni a Közigazgatási és Belügyminisztérium oktatási intézményeibe, illetve rendőrként vagy szakértőként a rendőrség, a határrendészet, a Menekültügyi Hivatal, valamint a Közigazgatási és Belügyminisztérium központi vagy alárendelt szerveinek kötelékében tevékenykedni**

360/2002. számú törvény 10. cikkének (1) bekezdése és 76. cikkének (1) bekezdése:

„10. cikk – (1) A Belügyminisztérium oktatási intézményeibe való felvételhez és egyes szakemberek közvetlen besorolásához fajtól, nemzetiségtől, nemtől, vallástól, vagyontól vagy társadalmi származástól függetlenül hozzáférhet bárki, aki a köztisztviselők számára előírt általános törvényes feltételek mellett eleget tesz az alábbi külön feltételeknek is: [...]”

„76. cikk – (1) A jelen törvény előírásai megfelelő módon alkalmazandók a Román Határrendőrség, az Informatizált Személynyilvántartási Vezérgazgatóság, az Országos Menekültügyi Hivatal, a belügyi hírszerzési és védelmi vezérgazgatóság, a rendőrség oktatási intézményei és az „Alexandru Ioan Cuza” Rendőrákadémia keretében működő megfelelő struktúrák személyzete tekintetében, valamint a Közigazgatási és Belügyminisztérium központi apparátusához tartozó egységekben és alárendelt struktúráiban tevékenykedő személyzet tekintetében is.”

„Art. 10 – (1) La concursul de admitere în instituțiile de învățământ ale Ministerului de Interne și la încadrarea directă a unor specialiști are acces orice persoană, indiferent de rasă, naționalitate, sex, religie, avere sau origine socială, care îndeplinește, pe lângă condițiile generale legale prevăzute pentru funcționarii publici, și următoarele condiții speciale: [...]”

„Art. 76 – (1) Prevederile prezentei legi se aplică, în mod corespunzător, și personalului Poliției de Frontieră Române, Direcției Generale de Evidență Informatizată a Persoanei, Oficiului Național pentru Refugiați, Direcției generale de informații și protecție internă, unităților de învățământ ale poliției și structurilor corespondente din cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, precum și personalului unităților din aparatul central al Ministerului Administrației și Internelor și al structurilor subordonate acestuia.”

- **nyelvismeretéből kifolyólag vagy anyanyelvét használva rendőrként szolgálni, illetve elvárni a rendőrök meghatározatlan részétől a magyar nyelv ismeretét azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a magyar anyanyelvű lakosság aránya meghaladja az összlakosság 20%-át**

360/2002. számú törvény 79. cikke:

„79. cikk – Azokban a területi közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 20%-át, olyan rendőröket is alkalmazni kell, akik ismerik az illető nyelvet.”

„Art. 79 – În unitățile administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând unor minorități naționale dețin o pondere de peste 20% vor fi angajați și polițiști care cunosc și limba respectivă.”

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

- **egyenlő bánásmódban részesülni a törvény és a hatóságok előtt**

Románia Alkotmánya 16. cikkének (1) bekezdése:

„16. cikk – (1) Az állampolgárok kiváltságok és megkülönböztetés nélkül egyenlők a törvény és a hatóságok előtt.”

„16. cikk – (1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.”

- **anyanyelvén érvényesülni a bíróságon, akár tolmács igénybevételével is tudomást szerezni az iratcsomó tartalmáról és a munkálatok menetéről, valamint tolmácsot igénybe véve anyanyelvén szólalni fel**

Románia Alkotmánya 128. cikkének (2) és (3) bekezdése:

„[...] (2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó román állampolgároknak jogukban áll – a törvényben részletezett feltételek között – anyanyelvükön fejezni ki magukat a bírói hatóságok előtt.

(3) A (2) bekezdésben előírt jog érvényesítésének módját, ideértve a tolmács vagy fordító igénybe vételét is, oly módon kell meghatározni, hogy az ne akadályozza az igazságszolgáltatás menetét, és ne okozzon többletköltséget az érintetteknek.”

„[...] (2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii organice.

(3) Modalitățile de exercitare a dreptului prevăzut la alineatul (2), inclusiv prin folosirea de interpreți sau traduceri, se vor stabili astfel încât să nu împiedice buna administrare a justiției și să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați.”

304/2004. számú törvény 14. cikke:

„14. cikk – (1) Az igazságszolgáltatás román nyelven folyik.

(2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó román állampolgároknak jogukban áll anyanyelvüket használni a bíróság előtt, a törvény feltételei között.

(3) Ha egy vagy több fél kéri, hogy anyanyelvét használhassa, a bíróságnak engedéllyel rendelkező tolmácsot vagy fordítót kell térítésmentesen biztosítania.

(4) Ha az összes fél kéri az anyanyelv használatát, vagy ahhoz hozzájárulását adja, a bírói hatóságnak biztosítania kell e jog gyakorlását, valamint az igazságszolgáltatás megfelelő levezetését az ellentmondásosság, a szóbeliség és a nyilvánosság elveinek betartásával. [...]”

„Art. 14. — (1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă, în fața instanțelor de judecată, în condițiile prezentei legi.

(3) În cazul în care una sau mai multe părți solicită să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure, în mod gratuit, folosirea unui interpret sau traducător autorizat.

(4) În situația în care toate părțile solicită sau sunt de acord să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure exercitarea acestui drept, precum și buna administrare a justiției, cu respectarea principiilor contradictorialității, oralității și publicității. [...]”

- **elsőbbségben részesülni gyakorlónok bíróként vagy ügyészként az elhelyezkedéshez szükséges képességi vizsga során elért egyenlő osztályzat esetében, amennyiben az illető bíróság vagy ügyészség körzetében a magyar anyanyelvű lakosság aránya meghaladja az 50%-ot**

303/2004. számú törvény 30. cikkének (6) bekezdése:

„[...] (6) Azon bírósági és ügyészségi körzetekben, amelyekben a nemzeti kisebbségek valamelyikéhez tartozó állampolgárok aránya meghaladja a lakosság 50%-át, egyenlő osztályzat esetén azoknak a jelentkezőknek van elsőbbségük, akik ismerik az illető kisebbség nyelvét.”

„[...] (6) În circumscripțiile instanțelor și parchetelor unde o minoritate națională are o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor, la medii egale, au prioritate candidații cunoscători ai limbii acelei minorități.”

MŰVELŐDÉS ÉS TÖMEGTÁJÉKOZTATÁS

- **nemzeti kisebbségi értékeit a Román Rádiótársaság és a Román Televíziótársaság révén képviselve és bemutatva látni**

41/1994. számú törvény 4. cikkének (1) bekezdése:

„4. cikk – (1) A Román Rádiótársaság és a Román Televíziótársaság az általános tájékoztatási, nevelési és szórakoztatási célkitűzéseket teljesítő közszolgálatként köteles tárgyilagosan, részrehajlás nélkül bemutatni a belföldi és nemzetközi társadalmi-politikai és gazdasági valóságot, biztosítani az állampolgárok helyes tájékoztatását a közügyekről, hozzáértéssel és igényesen elősegíteni a román nyelv értékeinek, a nemzeti és az egyetemes, a nemzeti kisebbségek által létrehozott hiteles kulturális és tudományos értékeknek, valamint a demokratikus, állampolgári, erkölcsi és sportértékeknek az érvényesülését, sikra szállni a nemzeti egységért és az ország függetlenségéért, az emberi méltóságnak, az igazságnak és a méltányosságnak a műveléséért.”

„Art. 4 – (1) Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune, ca servicii publice în realizarea obiectivelor generale de informare, educație, divertisment, sunt obligate să prezinte, în mod obiectiv, imparțial, realitățile vieții social-politice și economice interne și internaționale, să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice, să promoveze, cu competență și exigență, valorile limbii române, ale creației autentice culturale, științifice, naționale și universale, ale minorităților naționale, precum și valorile democratice, civice, morale și sportive, să militeze pentru unitatea națională și independența țării, pentru cultivarea demnității umane, a adevărului și justiției.”

- **a Román Rádiótársaság és a Román Televíziótársaság révén anyanyelvű tájékoztató, művelődési, nevelési és szórakoztató műsorokat követni figyelemmel és hallgatni**

41/1994. számú törvény 15. cikkének a) pontja:

„[...] a) tájékoztató, művelődési, nevelő és szórakoztató rádió- vagy televízióműsorok készítése román nyelven, a nemzeti kisebbségek nyelvén vagy más nyelveken;”

„[...] a) realizarea programelor de radiodifuziune sau de televiziune în limba română, în limbile minorităților naționale sau în alte limbi, cu scop informativ, cultural, educativ și de divertisment;”

MÁS JOGOK:

- **kérésre magyar nyelvű felkészítőt venni részt és magyar nyelven vizsgálni a gépjárművezetői engedély megszerzésére**

195/2002. számú sürgősségi kormányrendelet 24. cikkének (3) bekezdése:

„[...] (3) Azon helységeken, amelyekben az illetékes hatóság engedélyezi a vezetői engedély megszerzését célzó tanfolyamokat és vizsgát, azokat kérésre a nemzeti kisebbségek nyelvén is le lehet bonyolítani. ”

„[...] (3) În localitățile în care autoritatea competentă autorizează desfășurarea cursurilor de pregătire și susținerea examenului pentru obținerea permisului de conducere, acestea se pot organiza, la cerere, și în limba minorității naționale respective.”

1391/2006. számú kormányhatározat 35. cikke (1) bekezdésének a) pontja:

„35. cikk – (1) A vezetői engedély megszerzését célzó vizsga az alábbi részekből áll:

a) elméleti rész, amelyben a közúti forgalom szabályainak, valamint a mechanikai és elsősegélynyújtási alapfogalmaknak az ismerete kerül felmérésre. Az elméleti vizsgát a vizsgázó kívánságának megfelelően a nemzeti kisebbségek nyelvén vagy egy világnyelven is le lehet bonyolítani, a törvény feltételei között.”

„Art. 35 – (1) Examenul pentru obținerea permisului de conducere constă în:

a) proba teoretică, de cunoaștere a reglementării circulației rutiere, a noțiunilor elementare de mecanică și a noțiunilor de prim ajutor. Examinarea la proba teoretică se poate face, în condițiile legii, în limba minorității naționale sau într-o limbă de circulație internațională, potrivit solicitării celui examinat;”

- **magyar nyelven tenni bejelentést vagy magyar nyelven kérni segítséget a 112-es egységes segélyhívó számon**

34/2008. számú sürgősségi kormányrendelet 10. cikkének f) pontja és 12. cikkének g) pontja:

„10. cikk – A 8. cikk a) pontjában említett struktúra keretében, az egységes segélyhívó központok fő feladatai az alábbiak:

[...]

f) fogadják a segélyhívásokat az illető területi közigazgatási egység nemzeti kisebbségeinek nyelvén és legkevesebb egy világnyelven is;

[...]

12. cikk – A 8. cikk b) pontjában említett struktúra keretében, az egységes segélyhívási ügyeletek fő feladatai az alábbiak:

[...]

g) fogadják a segélyhívásokat az illető területi közigazgatási egység nemzeti kisebbségeinek nyelvén és legkevesebb egy világnyelven is;”

„Art. 10 – În cadrul structurii prevăzute la art. 8 lit. a), centrele unice pentru apeluri de urgență au următoarele atribuții principale:

[...]

f) recepționează apelurile de urgență și în limbile minorităților naționale din unitatea administrativ-teritorială, precum și în cel puțin o limbă de circulație internațională;

[...]

Art. 12. — În cadrul structurii prevăzute la art. 8 lit. b),

dispeceratele integrate de urgență au următoarele atribuții principale:

[...]

g) recepționează apelurile de urgență și în limbile minorităților naționale din unitatea administrativ-teritorială, precum și în cel puțin o limbă de circulație internațională;”

Románia nemzetközi kötelezettségvállalásai

Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája

Elfogadták: Stasbourgban, 1992. november 5-én;

Románia kihirdette: 2007. november 6-án – 282/2007. számú törvény (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 752/2007. száma);

Végrehajtásáért felelnek: a minisztériumok, a központi és helyi közigazgatási hatóságok;

Az alábbiakban a Karta azon részleteit idézzük, amelyek Romániának a magyar kisebbséggel szemben tett vállalásait tartalmazzák.

„[...] 8. CIKK Oktatásügy

1. Az oktatásügyet illetően a Felek azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket használják, e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, és anélkül, hogy az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek oktatása hátrányt szenvedne, vállalják, hogy

a) (i) elérhetővé teszik az iskolaelőkészítő oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

[...]

b) (i) elérhetővé teszik az általános iskolai oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

[...]

c) (i) elérhetővé teszik a középiskolai oktatást az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

[...]

d) (i) elérhetővé teszik a szakközépiskolai és szakmunkásképzést az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

[...]

e) (i) elérhetővé teszik az egyetemi és más felsőoktatási képzést az érintett regionális vagy kisebbségi nyelveken, vagy

[...]

f) (i) intézkednek, hogy a felnőttoktatásnak és továbbképzésnek legyenek olyan tanfolyamai, melyek elsősorban vagy teljesen a regionális vagy kisebbségi nyelveken valósulnak meg, vagy

[...]

g) intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy biztosítsák annak a történelemnek és kultúrának az oktatását, amelyet a regionális vagy kisebbségi nyelvek hordoznak;

h) biztosítják az oktatók részére a Fél által az a) – g) pontok közül elfogadottak megvalósításához szükséges alap- és továbbképzést;

i) létrehoznak felügyelő szerve(ke)t a regionális vagy kisebbségi nyelvek oktatásának megteremtésében és

„[...] ARTICOLUL 8 Învățământ

1. În materie de învățământ, părțile se angajează, în ceea ce privește zonele în care sunt folosite astfel de limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și fără a aduce atingere limbii (limbilor) oficiale a (ale) statului:

a) (i) să prevadă desfășurarea unei educații preșcolare în limbile regionale sau minoritare respective; sau

[...]

b) (i) să prevadă desfășurarea unui învățământ primar în limbile regionale sau minoritare respective; sau

[...]

c) (i) să prevadă desfășurarea unui învățământ secundar în limbile regionale sau minoritare respective; sau

[...]

d) (i) să prevadă desfășurarea unui învățământ tehnic și vocațional în limbile regionale sau minoritare respective; sau

[...]

e) (i) să prevadă desfășurarea unui învățământ universitar și a altor forme de învățământ superior în limbile regionale sau minoritare; sau

[...]

f) (i) să ia măsuri pentru organizarea de cursuri de educație pentru adulți sau de educație permanentă desfășurate în principal ori integral în limbile regionale sau minoritare; sau

[...]

g) să ia măsuri pentru asigurarea predării istoriei și a culturii pe care limba regională sau minoritară le exprimă;

h) să asigure pregătirea de bază și permanentă a cadrelor didactice necesare punerii în aplicare a aceloră dintre paragrafele a)–g) acceptate de parte;

i) să creeze unul sau mai multe organe de control însărcinate să urmărească măsurile adoptate și

fejlesztésében tett intézkedések és elért előrehaladás figyelemmel kísérése és a kérdésekről nyilvánosságra hozandó időszaki jelentések elkészítése céljából.

2. Az oktatásügy vonatkozásában azokban a körzetekben, amelyek nem minősülnek a regionális vagy kisebbségi nyelvek által hagyományosan használt körzetnek, ha azt a regionális vagy kisebbségi nyelvet használók száma indokolja, a Felek vállalják, hogy engedélyezik, bátorítják vagy létrehozzák a regionális vagy kisebbségi nyelven történő oktatást vagy az ilyen nyelvek oktatását valamennyi megfelelő oktatási szinten.

9. CIKK Igazságszolgáltatás

1. Az olyan igazságszolgáltatási kerületekben, ahol a regionális vagy kisebbségi nyelvet használó személyek száma az alábbi intézkedések megtételét indokolja, a Felek e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, és azzal a feltétellel, hogy a jelen bekezdés által nyújtott lehetőségek kihasználását nem minősíti a bíró az igazságszolgáltatás rendes ügymenetét akadályozónak, vállalják, hogy

a) büntetőeljárásokban:

[...]

(ii) garantálják a vádlott jogát, hogy saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja, és/vagy

(iii) biztosítják, hogy az indítványok, az írásos és szóbeli bizonyítékok ne minősülhessenek pusztán azon az alapon elfogadhatatlanoknak, hogy regionális vagy kisebbségi nyelven készültek, és/vagy

[...]

b) polgári eljárásokban:

[...]

(ii) megengedik, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentsen, és/vagy

(iii) megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelven készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását, ha szükséges tolmácsok és fordítások segítségével;

c) a közigazgatási ügyekben illetékes igazságszolgáltatási szervek előtti eljárásokban:

[...]

(ii) megengedik, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelennie az igazságszolgáltatási szerv előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentene, és/vagy

(iii) megengedik regionális vagy kisebbségi nyelveken készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását, ha szükséges, tolmácsok és fordítások segítségével;

progresele realizate în direcția instituirii ori a dezvoltării predării limbilor regionale sau minoritare și să realizeze asupra acestor chestiuni rapoarte periodice care vor fi făcute publice.

2. În materie de învățământ și în ceea ce privește zonele, altele decât cele în care sunt folosite în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, părțile se angajează să autorizeze, să încurajeze și să creeze, dacă numărul vorbitorilor unei limbi regionale sau minoritare o justifică, predarea în limba regională sau minoritară ori predarea acestei limbi la nivele de învățământ corespunzătoare.

ARTICOLUL 9 Justiția

1. Părțile se angajează, în ceea ce privește circumscripțiile autorităților judiciare în care numărul persoanelor folosind limbile regionale sau minoritare justifică măsurile specificate mai jos, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea posibilităților oferite de prezentul paragraf să nu fie considerată de către judecător ca împiedicând buna administrare a justiției:

a) în cadrul procedurilor penale:

[...]

(ii) să garanteze acuzatului dreptul de a se exprima în limba sa regională sau minoritară; și/sau

(iii) să prevadă ca cererile și probele, scrise ori orale, să nu fie considerate ca inadmisibile numai pe motivul că sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

[...]

b) în cadrul procedurilor civile:

[...]

(ii) să permită ca, atunci când o parte la un litigiu trebuie să compară personal în fața unui tribunal, aceasta să se exprime în limba sa regională sau minoritară, fără ca prin aceasta să se expună la cheltuieli suplimentare; și/sau

(iii) să permită administrarea de documente și probe în limbile regionale sau minoritare, dacă este necesar prin recurgerea la interpreți și traduceri;

c) în procedurile în fața jurisdicțiilor competente în materie administrativă:

[...]

(ii) să permită, în cazul în care o parte aflată în litigiu trebuie să compară în persoană în fața unui tribunal, să se exprime în limba sa regională sau minoritară fără ca pentru aceasta să se expună la cheltuieli suplimentare;

(iii) să permită producerea de documente și de probe în limbile regionale sau minoritare; dacă este necesar, se va recurge la interpreți și traduceri;

d) să ia măsuri pentru a asigura aplicarea pct.

(i)–(iii) ale paragrafelor b) și c) de mai sus și utilizarea

d) intézkednek, hogy a fenti b) – c) pontok (i) – (iii) alpontjainak végrehajtása, valamint a tolmácsok és fordítások esetleges alkalmazása az érdekeltek számára ne jelentsen többletköltséget.

2. A Felek vállalják, hogy

a) nem minősítik érvénytelennek az államban készült jogi okmányokat pusztán azon az alapon, hogy egy regionális vagy kisebbségi nyelven íródtak; vagy

[...]

3. A Felek vállalják, hogy kisebbségi vagy regionális nyelveken hozzáférhetővé teszik a legfontosabb állami törvényszövegeket, valamint azokat, amelyek különösen érintik e nyelvek használóit, feltéve, hogy e szövegek másként nem hozzáférhetők.

10. CIKK

Közigazgatási hatóságok és közszolgálati szervek

1. Az állam azon közigazgatási kerületein, ahol a regionális vagy kisebbségi nyelvet használó személyek száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek a nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogy az ésszerűen lehetséges, vállalják, hogy

[...]

a) (ii) gondoskodnak arról, hogy a közösséggel kapcsolatban álló tisztviselők a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják azokkal a személyekkel fennálló kapcsolataikban, akik hozzájuk ezeken a nyelveken fordulnak, vagy

(iii) gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók szóbeli és írásbeli kérelmeket ezeken a nyelveken nyújthassanak be, és választ is ezeken a nyelveken kapjanak, vagy

(iv) gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók írásbeli és szóbeli kérelmeket ezeken a nyelveken nyújthassanak be, vagy

(v) gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók jogérvényesen nyújthassanak be ilyen nyelvű dokumentumot;

b) széles körben használt közigazgatási szövegeket és formanyomtatványokat a lakosság számára, regionális vagy kisebbségi nyelveken, illetve kétnyelvű változatokban tesznek közzé;

c) megengedik, hogy a közigazgatási hatóságok dokumentumokat regionális vagy kisebbségi nyelven készítsenek.

2. Azon helyi és regionális hatóságokat illetően, melyek területén a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek vállalják, hogy megengedik és/vagy bátorítják:

[...]

b) a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak azt a lehetőséget, hogy szóbeli vagy írásbeli kérelmeket ezeken a nyelveken nyújthassanak be;

c) a regionális testületek hivatalos dokumentumaikat a regionális vagy kisebbségi nyelveken is közzétegyék;

eventuală de interpreți și traduceri, fără ca aceasta să atragă cheltuieli suplimentare pentru cei interesați.

2. Părțile se angajează:

a) să nu conteste validitatea actelor juridice întocmite în țară numai pe motivul că acestea sunt redactate într-o limbă regională sau minoritară; sau

[...]

3. Părțile se angajează să facă accesibile în limbile regionale sau minoritare textele legislative naționale cele mai importante și pe acelea care îi interesează în mod special pe cei care utilizează aceste limbi, dacă aceste texte nu sunt deja disponibile în alt fel.

ARTICOLUL 10

Autoritățile administrative și serviciile publice

1. În circumscripțiile administrative ale statului locuite de un număr de vorbitori de limbi regionale sau minoritare, care justifică măsurile specificate mai jos, și în funcție de situația fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care este posibil:

[...]

a) (ii) să vegheze ca funcționarii autorităților administrative care asigură relația cu publicul să folosească limbile regionale sau minoritare în raporturile lor cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau

(iii) să vegheze ca vorbitorii de limbi regionale sau minoritare să poată prezenta cereri orale ori scrise și să primească răspunsuri în aceste limbi; sau

(iv) să vegheze ca vorbitorii de limbi regionale sau minoritare să poată prezenta cereri orale ori scrise în aceste limbi;

(v) să vegheze ca vorbitorii de limbi regionale sau minoritare să poată prezenta ca valabil un document întocmit în aceste limbi;

b) să pună la dispoziție formulare și texte administrative de uz curent pentru populație în limbile regionale sau minoritare, ori în versiuni bilingve;

c) să permită autorităților administrative să întocmească

documente într-o limbă regională sau minoritară.

2. În ceea ce privește autoritățile locale și regionale din zonele locuite de un număr de vorbitori de limbi regionale sau minoritare în care se justifică măsurile specificate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

[...]

b) posibilitatea pentru vorbitorii de limbi regionale sau minoritare de a prezenta cereri orale ori scrise în aceste limbi;

c) publicarea de către autoritățile regionale a textelor oficiale și în limbile regionale sau minoritare;

d) publicarea de către autoritățile locale a

d) a helyi testületek dokumentumaikat a regionális vagy kisebbségi nyelveken is közzétegyék;

e) hogy a regionális testületek közgyűlési vitáiban a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják, ami azonban nem zárja ki az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek használatát;

f) hogy a helyi testületek közgyűlési vitáiban a regionális vagy kisebbségi nyelveket használják, ami azonban nem zárja ki az állam hivatalos nyelvének/nyelveinek használatát;

g) a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együttesen használva.

3. A közigazgatási hatóságok vagy az ő nevükben tevékenykedő más személyek által működtetett közszolgálati szervezetek illetően a Szerződő Felek a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogyan az ésszerűen lehetséges, vállalják, hogy

a) gondoskodnak arról, hogy használják a regionális vagy kisebbségi nyelveket a szolgáltatások nyújtásakor; vagy

b) megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak, hogy kérelmet ezeken a nyelveken terjesszenek elő, és úgy is kapjanak rá választ; vagy

c) megengedik a regionális vagy kisebbségi nyelveket használóknak, hogy kérelmet ezeken a nyelveken terjesszenek elő.

4. Az 1 – 3. bekezdések közül általuk elfogadott rendelkezések végrehajtására tekintettel a Felek vállalják, hogy az alábbi intézkedések közül egyet vagy többet meghoznak:

[...]

b) elegendő számú köztisztviselő és más közalkalmazott foglalkoztatása, és ha szükséges, képzése;

c) azoknak az igényeknek a lehetséges mértékű kielégítése, melyek arra irányulnak, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein a regionális vagy kisebbségi nyelvet ismerő köztisztviselőket nevezzék ki.

5. A Felek vállalják, hogy megengedik a családnemeknek az érdekeltek kérésére a regionális vagy kisebbségi nyelveken történő használatát és felvételét.

11. CIKK Tömegtájékoztatási eszközök

1. A regionális vagy kisebbségi nyelvek használói számára, e nyelvek használatának területein, és e nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogy a közhivatalok közvetlen vagy közvetett módon hatáskörrel, hatósági jogkörrel vagy szereppel bírnak e területen, és tiszteletben tartva a tömegtájékoztatási eszközök függetlenségének és autonómiájának elveit, a

textelor oficiale și în limbile regionale sau minoritare;

e) folosirea de către autoritățile regionale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din consiliile lor, fără a exclude totuși folosirea limbii (limbilor) oficiale a (ale) statului;

f) folosirea de către autoritățile locale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din consiliile lor, fără a exclude totuși folosirea limbii (limbilor) oficiale a (ale) statului;

g) folosirea sau adoptarea, dacă este cazul, alături de denumirea în limba (limbile) oficială (oficiale), a formelor tradiționale și corecte ale toponimiei în limbile regionale sau minoritare.

3. În ceea ce privește serviciile publice asigurate de către autoritățile administrative ori de către alte persoane care acționează în cadrul competenței acestora, părțile contractante se angajează, în zonele în care limbile regionale sau minoritare sunt folosite, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil:

a) să vegheze ca limbile regionale sau minoritare să fie folosite în cadrul serviciilor publice; sau

b) să permită vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare să formuleze cereri și să primească răspunsuri în aceste limbi; sau

c) să permită vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare să formuleze cereri în aceste limbi.

4. În vederea aplicării dispozițiilor paragrafelor 1, 2 și 3 pe care le-au acceptat, părțile se angajează să ia una sau mai multe dintre măsurile ce urmează:

[...]

b) alegerea și, dacă este cazul, formarea unui număr suficient de funcționari și alți agenți publici;

c) satisfacerea, în măsura în care este posibil, a cererilor agenților publici care cunosc o limbă regională sau minoritară de a fi repartizați în zona în care această limbă este folosită.

5. Părțile se angajează să permită, la cererea celor interesați, folosirea sau adoptarea de patronime în limbile regionale sau minoritare.

ARTICOLUL 11 Mijloace de comunicare

1. Părțile se angajează, pentru vorbitorii limbilor regionale sau minoritare, în zonele în care aceste limbi sunt folosite, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice au, în mod direct ori indirect, competențe, atribuții sau un rol în acest domeniu, cu respectarea principiilor de independență și autonomie a mijloacelor de comunicare:

Felek vállalják, hogy

a) abban a mértékben, ahogy a rádió és televízió közszolgálatot lát el

[...]

(ii) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó rádióállomás és televíziós csatorna létesítését, vagy

[...]

b)(i) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó rádióállomás létesítését, vagy

[...]

c)(i) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, a regionális vagy kisebbségi nyelveken sugárzó televíziós csatorna létesítését, vagy

[...]

d) bátorítják és/vagy megkönnyítik regionális vagy kisebbségi nyelvű audiovizuális műalkotások készítését és terjesztését;

e) (i) bátorítják és/vagy megkönnyítik legalább egy, regionális vagy kisebbségi nyelveket használó sajtóorgánium létesítését és/vagy fenntartását, vagy

[...]

f) (i) ha jogszabály lehetővé teszi általában a tömegtájékoztatás pénzügyi támogatását, fedezi a regionális vagy kisebbségi nyelveket használó tömegtájékoztatási eszközök többletköltségeit, vagy

[...]

g) támogatják regionális vagy kisebbségi nyelveket használó tömegtájékoztatási eszközök számára újságíróknak és egyéb személyzetnek a képzését.

2. A Felek vállalják, hogy biztosítják a szomszédos országokból egy regionális vagy kisebbségi nyelvvvel azonos vagy hasonló nyelven készült rádió- és televízióadások közvetlen vételének szabadságát, és nem támasztanak akadályt a szomszéd országok ilyen nyelvű rádió- és televízióadásainak továbbsugárzása elé. Ezen túlmenően gondoskodnak arról, hogy egy regionális vagy kisebbségi nyelvvvel azonos vagy ahhoz hasonló nyelven gyakorolt szólásszabadság és az információáramlás szabadsága elé az írott sajtót illetően semminemű korlátozás ne tétessék. A fent említett szabadságjogok gyakorlása, mivel az kötelezettségeket és felelősséget is tartalmaz, a nemzetbiztonság, a területi integritás vagy a közbiztonság, a közrend védelme és a bűncselekmények elkövetésének megakadályozása, az egészség vagy a közérkölc s védelme, mások jó hírnevének és jogainak védelme, bizalmas jellegű információk kiszivárgásának megakadályozása, vagy az igazságszolgáltatás tekintélye és pártatlanságának biztosítása érdekében a törvény által előírt, egy demokratikus társadalomban szükséges eljárási szabályoknak, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak rendelhető alá.

3. A Felek gondoskodnak arról, hogy a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók érdekeit

a) în măsura în care radioul și televiziunea au caracterul de servicii publice:[...]

(ii) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unei stații de radio și a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau

[...]

b) (i) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unei stații de radio în limbile regionale sau minoritare; sau

[...]

c) (i) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau

[...]

d) să încurajeze și/sau să faciliteze realizarea și difuzarea de producții audio și audiovizuale în limbile regionale sau minoritare;

e) (i) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui organ de presă în limbile regionale sau minoritare; sau

[...]

f) (i) să acopere costurile suplimentare ale mijloacelor de comunicare ce utilizează limbile regionale sau minoritare, atunci când legea prevede o asistență financiară, în general, pentru mijloacele de comunicare; sau

[...]

g) să sprijine formarea jurnaliștilor și a personalului pentru mijloacele de comunicare ce utilizează limbile regionale sau minoritare.

2. Părțile se angajează să garanteze libertatea de recepție directă a emisiunilor de radio și de televiziune ale țărilor vecine, realizate într-o limbă folosită într-o formă identică ori apropiată de o limbă regională sau minoritară, și să nu se opună retransmiterii de emisiuni de radio și de televiziune din țările vecine, realizate într-o astfel de limbă. Ele se angajează în plus să vegheze ca nicio restricție a libertății de expresie și a liberei circulații a informației într-o limbă folosită într-o formă identică ori apropiată de o limbă regională sau minoritară să nu fie impusă presei scrise. Exercițarea libertăților menționate mai sus, atrăgând obligații și responsabilități, poate fi supusă anumitor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al integrității teritoriale ori al siguranței publice, al apărării ordinii și al prevenirii crimei, al protecției sănătății sau a moralei, al protecției reputației ori a drepturilor altora, pentru împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale sau pentru garantarea autorității și a imparțialității puterii judecătorești.

3. Părțile se angajează să vegheze ca interesele vorbitorilor limbilor regionale sau minoritare să fie reprezentate ori luate în considerare în cadrul structurilor eventual create, în conformitate cu legea,

képviseltessék, vagy vegyék tekintetbe a törvényeknek megfelelően esetleg létrehozott, a tömegtájékoztató eszközök szabadságát és pluralizmusát garantáló testületekben.

12. CIKK

Kulturális tevékenység és kulturális létesítmények

1. A kulturális tevékenységre és a kulturális létesítményekre – különösen a könyvtárakra, videotékákra, kulturális központokra, múzeumokra, archívumokra, akadémiákra, színházakra és filmszínházakra, valamint irodalmi és filmművészeti alkotásokra, a nép kulturális önkifejezésére, fesztiválokra és – ideértve egyebek között az új technológiák használatát – a kulturális iparra vonatkozóan, azokon a területeken, ahol e nyelveket beszélik, és abban a mértékben, ahogy a hatóságoknak ezen a téren hatáskörük, hatósági jogkörük vagy szerepük van, a Felek vállalják, hogy

a) bátorítják a regionális vagy kisebbségi nyelveken történő önkifejezést, valamint az ilyen kezdeményezéseket, és elősegítik az ezeken a nyelveken készült műalkotások megismerésének különböző módjait;

b) támogatják a regionális vagy kisebbségi nyelveken készült műalkotások más nyelveken történő megismerését lehetővé tevő különböző módokat, a fordítások, a szinkronizálás, az utószinkronizálás és a feliratozás segítségével és fejlesztésével;

c) támogatják a más nyelveken készült műalkotások regionális vagy kisebbségi nyelveken történő megismerésének lehetővé tételét, a fordítások, a szinkronizálás, az utószinkronizálás és a feliratozás segítségével és fejlesztésével;

d) gondoskodnak arról, hogy a különböző fajtájú kulturális tevékenységek szervezéséért vagy támogatásáért felelős szervezetek az általuk kezdeményezett vagy támogatott tevékenységeikbe megfelelő mértékben beiktassák a regionális vagy kisebbségi nyelvek vagy kultúrák ismeretét és használatát;

e) gondoskodnak arról, hogy a kulturális tevékenységek szervezéséért vagy támogatásáért felelős szervezeteknek olyan személyzet álljon rendelkezésére, amely teljes mértékben ismeri az adott regionális vagy kisebbségi nyelvet, valamint a lakosság többi részének nyelvét/nyelveit;

f) támogatják a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók képviselőinek közvetlen részvételét az eszközök biztosításában és a kulturális programok tervezésében;

g) bátorítják és/vagy megkönnyítik olyan szervezet(ek) létesítését, amely(ek) a regionális vagy kisebbségi nyelveken készült műalkotások gyűjtéséért, rögzítéséért és a közönségnek történő bemutatásáért felelős(ek);

h) ha szükséges, létrehozhatnak és/vagy támogatnak és finanszíroznak fordítói szolgáltatásokat és terminológiai kutatásokat arra való különös tekintettel, hogy megőrizték

având ca sarcină garantarea libertății și a pluralității mijloacelor de comunicare.

ARTICOLUL 12

Activități și facilități culturale 1. În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale — în special bibliotecii, videoteci, centre culturale, muzee, arhive, academii, teatre și cinematografe, precum și operele literare și producția cinematografică, folclorul, festivalurile, industria culturală, incluzând în special utilizarea de noi tehnologii —, părțile se angajează, în zonele în care aceste limbi sunt folosite și în măsura în care autoritățile publice au competențe, puteri sau rol în acest domeniu:

a) să încurajeze formele de exprimare și inițiativele specifice limbilor regionale sau minoritare și să favorizeze diferite mijloace de acces la operele produse în aceste limbi;

b) să favorizeze diferitele modalități de acces în alte limbi la operele produse în limbile regionale sau minoritare, sprijinind și dezvoltând activitățile de traducere, dublare, postsincronizare și subtitrare;

c) să favorizeze accesul în limbile regionale sau minoritare la operele produse în alte limbi, sprijinind și dezvoltând activitățile de traducere, dublare, postsincronizare și subtitrare;

d) să vegheze ca organismele însărcinate să întreprindă și să susțină diferite forme de activități culturale să integreze într-o măsură adecvată cunoașterea și folosirea limbilor și culturilor regionale sau minoritare în acțiunile a căror inițiativă o au ori pe care le sprijină;

e) să favorizeze punerea la dispoziția organismelor însărcinate să întreprindă sau să susțină activități culturale a unui personal cunoscător al limbii regionale sau minoritare, precum și al limbii (limbilor) restului populației;

f) să încurajeze participarea directă a reprezentanților limbilor regionale sau minoritare la demersurile de organizare a facilităților și de planificare a activităților culturale;

g) să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unuia sau mai multor organisme însărcinate să colecteze, depoziteze și să prezinte ori să publice operele realizate în limbile regionale sau minoritare;

h) dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțeze servicii de traducere și de cercetare terminologică, în vederea în special a menținerii și dezvoltării în fiecare limbă regională sau minoritară a unei terminologii administrative, comerciale, economice, sociale, tehnologice ori juridice adecvate.

2. În ceea ce privește alte zone decât cele în care limbile regionale sau minoritare sunt în mod tradițional folosite, părțile se angajează să autorizeze, să încurajeze și/sau să prevadă, dacă numărul vorbitorilor unei limbi

és fejlessék minden regionális vagy kisebbségi nyelven a kellő közigazgatási, kereskedelmi, gazdasági, társadalmi, technológiai vagy jogi terminológiát.

2. Azokat a területeket illetően, amelyek kívül esnek a regionális vagy kisebbségi nyelvek hagyományos használati területein, a Felek vállalják, hogy az előző bekezdésnek megfelelően megengedik, bátorítják és/vagy biztosítják a megfelelő kulturális tevékenységeket és kulturális létesítményeket, amennyiben azt valamely regionális vagy kisebbségi nyelvet használók száma indokolja.

3. A Felek vállalják, hogy külföldön megvalósuló kulturális politikájukban kellő helyet biztosítanak a regionális vagy kisebbségi nyelveknek és annak a kultúrájának, amelyet e nyelvek hordoznak.

13. CIKK Gazdasági és társadalmi élet

1. A gazdasági és társadalmi tevékenységeket illetően, a Felek az ország egészére nézve vállalják, hogy

a) kiiktatnak jogalkotásukból minden olyan rendelkezést, mely igazolható okok nélkül tiltja vagy korlátozza a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát a gazdasági vagy társadalmi élet dokumentumaiban, különösen a munkaszerződésekben és az olyan technikai dokumentumokban mint a termékek és felszerelések használati útmutatói;

b) megtiltják, hogy a vállalatok belső szabályzataiba és a magánokiratokba, legalábbis amelyek az azonos nyelvet beszélők között jöttek létre, a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát kizáró vagy korlátozó cikkeket kerüljenek;

c) fellépnek az olyan gyakorlattal szemben, mely elbátortalanít a regionális vagy kisebbségi nyelveknek a gazdasági vagy társadalmi tevékenységek keretei között történő használatától;

d) a fenti pontokban jelzettektől eltérő módokon megkönnyítik és/vagy bátorítják a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatát.

2. A gazdasági és társadalmi tevékenység tekintetében, a regionális vagy kisebbségi nyelvek használatának területein, abban a terjedelemben, ahogy a hatóságok hatáskörrel bírnak, és az ésszerűen lehetséges mértékben, a Felek vállalják, hogy

[...]

c) gondoskodnak arról, hogy az olyan létesítmények mint a kórházak, nyugdíjasházak, otthonok, lehetőséget biztosítsanak arra, hogy az egészségügyi, életkori vagy egyéb okból gondozásra szorulókat regionális vagy kisebbségi nyelvükön fogadják és kezeljék;

d) megfelelő módon gondoskodnak arról, hogy a biztonsági felhívásokat a regionális vagy kisebbségi nyelveken is megfogalmazzák;

e) regionális vagy kisebbségi nyelveken is

regionale sau minoritare justifică aceasta, activități ori facilități culturale adecvate, în conformitate cu paragraful precedent.

3. Părțile se angajează ca în politica lor culturală pe plan extern să acorde un loc corespunzător limbilor regionale sau minoritare și culturii pe care ele o exprimă.

ARTICOLUL 13 Viața economică și socială

1. În ceea ce privește activitățile economice și sociale, părțile se angajează, pentru ansamblul țării:

a) să excludă din propria legislație orice dispoziție care interzice ori limitează în mod nejustificat folosirea limbilor regionale sau minoritare în documentele referitoare la viața economică ori socială și, mai ales, în contractele de muncă și în documentele tehnice, cum ar fi instrucțiunile de utilizare a produselor sau a echipamentelor tehnice;

b) să interzică introducerea în regulamentele interne ale

întreprinderilor și în actele private a oricăror clauze ce exclud ori limitează folosirea limbilor regionale sau minoritare, cel puțin între vorbitorii aceleiași limbi;

c) să se opună practicilor ce tind să descurajeze folosirea limbilor regionale sau minoritare în cadrul activităților economice și sociale;

d) să faciliteze și/sau să încurajeze prin alte mijloace decât cele vizate în paragraful c) folosirea limbilor regionale sau minoritare.

2. În domeniul activităților economice și sociale, părțile se angajează, în măsura în care autoritățile publice sunt competente în zona în care limbile regionale sau minoritare sunt folosite și dacă acest lucru este posibil:

[...]

c) să vegheze ca instituțiile sociale, cum ar fi spitalele, căminele de bătrâni, azilurile, să ofere posibilitatea de a primi și de a îngriji, în propria lor limbă, pe vorbitorii unei limbi regionale sau minoritare, care necesită îngrijiri din motive de sănătate, vârstă etc.;

d) să supravegheze, prin mijloace corespunzătoare, ca instrucțiunile de siguranță să fie înscrise și în limbile regionale sau minoritare;

e) să facă accesibile în limbile regionale sau

hozzáférhetővé teszik a fogyasztók jogait érintő, az illetékes hatóságok által adott információkat.

14. CIKK

Határokon túli cserekapcsolatok

A Felek vállalják, hogy

a) olyan módon alkalmazzák a létező és olyan államokkal szemben fennálló kötelezettséget tartalmazó két- és többoldalú megállapodásokat, ahol ugyanazt a nyelvet azonos vagy hasonló formában használják, vagy – ha szükséges – olyanok megkötésére törekednek, hogy azok segítsék elő az érintett államokban élő, azonos nyelvet használók közötti kapcsolatokat a kultúra, az oktatás, az információ, a szakképzés és a továbbképzés területén;

b) a regionális vagy kisebbségi nyelvek érdekében megkönnyítik és/vagy támogatják a határokon túli együttműködést, különösen annak a területnek a regionális vagy helyi szervei közötti együttműködést, ahol ugyanazt a nyelvet azonos vagy hasonló formában használják. [...]"

minoritare informațiile furnizate de autoritățile competente, în ceea ce privește drepturile consumatorilor.

ARTICOLUL 14

Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

a) să aplice acordurile bilaterale și multilaterale existente care le angajează față de statele în care aceeași limbă este folosită într-o formă identică ori apropiată sau, dacă este necesar, să depună toate eforturile pentru a încheia astfel de acorduri, de natură să favorizeze contractele între vorbitorii aceleiași limbi din statele respective, în domeniile culturii, învățământului, informației, formării profesionale și educației permanente;

b) în interesul limbilor regionale sau minoritare, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, mai ales între autoritățile regionale ori locale din zonele în care aceeași limbă este folosită într-o formă identică sau apropiată. [...]"

A nemzeti kisebbségek védelméről szóló Keretegyezmény

Kelt: Stasbourgban, 1995. február 1-jén;

Románia kihirdette: 1995. május 4-én – 33/1995. számú törvény (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 82/1995. száma);

Az alábbiakban a Keretegyezmény azon részleteit idézzük, amelyek a romániai magyar kisebbség szempontjából meghatározóak.

„II. CÍM
4. CIKK

„TITLUL II
ARTICOLUL 4

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára biztosítják a törvény előtti egyenlőséget és a törvény általi egyenlő védelem jogát. Ebben a vonatkozásban minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilos.

2. A Felek kötelezik magukat annak elfogadására, hogy - amennyiben szükséges - megfelelő intézkedéseket hoznak a gazdasági, a társadalmi, a politikai és a kulturális élet minden területén a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek és a többséghez tartozók közötti teljes és hatékony egyenlőség előmozdítása érdekében. E tekintetben kellő figyelmet fordítanak a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek sajátos körülményeire.

3. A 2. bekezdésben foglaltaknak megfelelő intézkedéseket nem lehet hátrányos megkülönböztetésként értékelni.

1. Părțile se angajează să garanteze fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul la egalitate în fața legii și la egala protecție a legii. În această privință, orice discriminare bazată pe apartenența la o minoritate națională este interzisă.

2. Părțile se angajează să adopte, dacă este cazul, măsuri adecvate pentru a promova, în toate domeniile vieții economice,

sociale, politice și culturale, egalitatea deplină și efectivă între persoanele aparținând unei minorități naționale și cele aparținând majorității. Ele vor ține seama în mod corespunzător, în această privință, de condițiile specifice în care se află persoanele aparținând minorităților naționale.

3. Măsurile adoptate în conformitate cu paragraful 2 nu vor fi considerate acte de discriminare.

5. CIKK

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy támogatják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára kultúrájuk megőrzését és fejlesztését, úgyszintén identitásuknak, nevezetesen vallásuk, nyelvük, hagyományaik és kulturális örökségük megőrzésének feltételeit.

2. Az integrációt szabályozó általános politikájuk keretében hozott intézkedéseik sérelme nélkül a Felek tartózkodnak minden olyan politikától vagy gyakorlattól, amely a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek akarataik elleni asszimilációjára irányul és védelmezik ezen személyeket minden olyan akciótól, ami a beolvasztásukra irányul.

6. CIKK

1. A Felek bátorítják a tolerancia és kultúrák közötti párbeszéd szándékát, valamint hatékony intézkedéseket hoznak, hogy előmozdítsák minden területükön élő személy között kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést, kiváltképpen az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén, tekintet nélkül e személyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitására.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő intézkedéseket hoznak olyan személyek védelmében, akik hátrányosan megkülönböztető, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések és cselekedetek áldozatai lehetnek, etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuk miatt.

7. CIKK

A Felek biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, a véleménynyilvánítás szabadságához, a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jogának tiszteletben tartását.

8. CIKK

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek vallása vagy hite kifejezésére, úgyszintén vallási intézmények, szervezetek és egyesületek alapítására való jogot.

9. CIKK

1. A Felek kötelezettséget vállalnak annak elismerésére, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a véleménynyilvánítási

ARTICOLUL 5

1. Părțile se angajează să promoveze condițiile de natură să permită persoanelor aparținând minorităților naționale să-și mențină și să-și dezvolte cultura, precum și să-și păstreze elementele esențiale ale identității lor, respectiv religia, limba, tradițiile și patrimoniul lor cultural.

2. Fără a se aduce atingere măsurilor luate în cadrul politicii lor generale de integrare, părțile se vor abține de la orice politică ori practică având drept scop asimilarea persoanelor aparținând minorităților naționale împotriva voinței acestora și vor proteja aceste persoane împotriva oricărei acțiuni vizând o astfel de asimilare.

ARTICOLUL 6

1. Părțile vor încuraja spiritul de toleranță și dialog intercultural și vor lua măsuri efective pentru promovarea respectului reciproc, înțelegerii și cooperării dintre toate persoanele care trăiesc pe teritoriul lor, indiferent de identitatea etnică, culturală, lingvistică ori religioasă a acestora, îndeosebi în domeniile educației, culturii și al mijloacelor de informare.

2. Părțile se angajează să ia măsuri corespunzătoare pentru a proteja persoanele care ar putea fi victime ale amenințărilor sau actelor de discriminare, ostilitate sau violență, datorită identității lor etnice, culturale, lingvistice sau religioase.

ARTICOLUL 7

Părțile vor asigura respectarea drepturilor fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, la libertatea de expresie și la libertatea de gândire, conștiință și religie.

ARTICOLUL 8

Părțile se angajează să recunoască fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a-și manifesta religia sau credința sa și dreptul de a înființa instituții, organizații și asociații religioase.

ARTICOLUL 9

1. Părțile se angajează să recunoască faptul că dreptul la libertatea de expresie a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale include libertatea

szabadsága magába foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, az eszmék megismerésének és közlésének szabadságát a kisebbség nyelvén, országhatárokra tekintet nélkül és hatósági szerv beavatkozása nélkül. A Felek biztosítani fogják nemzeti jogrendszerük keretein belül, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket ne érje hátrányos megkülönböztetés a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutásban.

2. Az 1. bekezdés nem akadályozza meg a Feleket abban, hogy a rádióadás és televíziós sugárzás vagy mozivállalkozás megindítását - hátrányos megkülönböztetéstől mentesen és objektív kritériumok alapján - engedélyhez kössék.

3. A Felek nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket a nyomtatott tömegkommunikációs eszközök létrehozásában és használatában. A rádió- és televízióadásokat szabályozó törvényi keretekben, amennyire lehetséges, biztosítani fogják és figyelembe veszik az 1. bekezdés rendelkezéseit, annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára lehetőséget nyújtsanak saját tömegkommunikációs eszközeik létrehozására és használatára.

4. A Felek megfelelő intézkedéseket hoznak jogrendszerük keretében annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára megkönnyítsék a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutást, ezzel is előmozdítva a toleranciát, és lehetőséget teremtve a kulturális sokszínűségnek.

10. CIKK

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek elismerik kisebbségi nyelvének szabad és beavatkozás nélküli használatát úgy magánbeszélgetésben mint nyilvánosan, szóban és írásban.

2. A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által hagyományosan vagy jelentős számban lakott területeken, amennyiben azok a személyek úgy kívánják, vagy az ilyen kívánság megfelel a valóságos szükségnek, a Felek erőfeszítéseket tesznek arra, hogy biztosítsák - lehetőség szerint - e személyek és a közigazgatási hatóságok közötti kisebbségi nyelv használatát elősegítő feltételeket.

3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azt a jogot, hogy olyan nyelven, amelyet megért, a legrövidebb időn belül tájékoztassák letartóztatásának okairól és minden ellene felhozott vád természetéről és indokairól, valamint hogy ezen a nyelven védekezhessen - ha szükséges - ingyenes tolmács segítségével.

de opinie și libertatea de a primi și a comunica informații sau idei în limba minoritară, fără ingerințe ale autorităților publice și independent de frontiere. Părțile vor veghea ca, în cadrul sistemelor lor legislative, persoanele aparținând unei minorități naționale să nu fie discriminate în accesul la mijloacele de informare.

2. Paragraful 1 nu împiedică părțile să utilizeze un regim de autorizare, nediscriminatoriu și fondat pe criterii obiective, pentru societățile de radio sonor, televiziune și cinema.

3. Părțile nu vor crea obstacole în calea înființării și utilizării mijloacelor de informare scrisă de către persoanele aparținând minorităților naționale. În cadrul legal organizat pentru radioul sonor și televiziune, ele vor veghea ca, în măsura posibilului și ținând seama de prevederile paragrafului 1, persoanelor aparținând minorităților naționale să le fie acordată posibilitatea de a-și crea și utiliza propriile mijloace de informare.

4. În cadrul sistemului legislației lor, părțile vor adopta măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor aparținând minorităților naționale la mijloacele de informare, pentru promovarea toleranței și pentru a permite pluralismul cultural.

ARTICOLUL 10

1. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.

2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă aceste persoane solicită acest lucru și acolo unde această cerere corespunde unei nevoi reale, părțile se vor strădui să asigure, în măsura posibilului, condiții care să permită folosirea limbii minoritare în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative.

3. Părțile se angajează să garanteze dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a fi informată cu promptitudine, într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la motivele arestării sale, la natura și la cauza acuzației aduse împotriva sa, și să se aplece în această limbă, dacă este necesar cu asistența gratuită a unui interpret.

11. CIKK

ARTICOLUL 11

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azon jogát, hogy család- és utónevét kisebbségi nyelvén használhassa, ugyancsak ennek hivatalos elismeréséhez való jogot, jogrendszerükben szabályozottnak megfelelően.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy azon jogát, hogy saját kisebbségi nyelvén cégtáblákat, feliratokat és egyéb magántermészetű információkat tegyen közzé a nyilvánosság számára láthatóan.

3. Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy jogrendszerük keretében, beleértve, ahol helyénvaló, a más Államokkal való megállapodásokat, és figyelembe véve sajátos körülményeiket, a hagyományos helységneveket, utcanéveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.

1. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi numele (patronimul) și prenumele său în limba minoritară, precum și dreptul la recunoașterea oficială a acestora, în conformitate cu modalitățile prevăzute în sistemul lor legal.

2. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a expune în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public.

3. În ariile locuite în mod tradițional de un număr substanțial de persoane aparținând unei minorități naționale, părțile vor depune eforturi, în cadrul sistemului lor legal, inclusiv, atunci când este cazul, în cadrul acordurilor încheiate cu alte state, și ținând seama de condițiile lor specifice, pentru expunerea denumirilor locale tradiționale, a denumirilor străzilor și a altor indicații topografice destinate publicului, deopotrivă în limba minoritară, acolo unde există o cerere suficientă pentru astfel de indicații.

12. CIKK

ARTICOLUL 12

1. A Felek, ha szükséges, az oktatás és a kutatás területén intézkednek úgy a nemzeti kisebbségeik, mint a többség kultúrájának, történelmének, nyelvének és vallásának megismerése előmozdítására.

2. Ebben az összefüggésben a Felek különösképpen megfelelő lehetőségeket fognak teremteni a tanítóképzésre és a tankönyvekhez való hozzájutásra, és megkönnyítik a különböző közösségek tanítói és diákjai közötti kapcsolatokat.

3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára az oktatáshoz minden szinten a hozzájutás esélyegyelőségét.

1. Părțile, dacă este necesar, vor lua măsuri în domeniul educației și al cercetării, pentru a încuraja cunoașterea culturii, istoriei, limbii și religiei atât ale minorităților lor naționale, cât și ale majorității.

2. În acest context, părțile vor asigura, între altele, posibilități corespunzătoare pentru pregătirea profesorilor, accesul la manuale și vor facilita contactele dintre elevi și profesori ai diferitelor comunități.

3. Părțile se angajează să promoveze șanse egale de acces la educația de toate nivelurile pentru persoanele aparținând minorităților naționale.

13. CIKK

ARTICOLUL 13

1. Oktatási rendszerük keretében a Felek elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a jogát arra, hogy saját magán oktatási és képzési intézményeiket létrehozassák és működtethessék.

2. E jog gyakorlása nem ró semmiféle pénzügyi kötelezettséget a Felekre.

1. În cadrul sistemului lor educațional, părțile vor recunoaște dreptul persoanelor aparținând unei minorități naționale de a înființa și a administra propriile instituții private de educație și formare.

2. Exercițiul acestui drept nu implică nici o obligație financiară pentru părți.

14. CIKK

ARTICOLUL 14

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy jogát kisebbségi nyelvének megtanulására.

2. Nemzeti kisebbségek által hagyományosan és jelentős számban lakott területeken, megfelelő igény

1. Părțile se angajează să recunoască dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a învăța limba sa minoritară.

2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților

esetén, a Felek törekednek - lehetőségeik szerint és oktatási rendszerük keretein belül - annak biztosítására, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek megfelelő lehetőségük legyen kisebbségi nyelvüket megtanulni vagy ezen a nyelven tanulni.

3. A jelen cikk 2. bekezdését úgy kell végrehajtani, hogy az ne veszélyeztesse a hivatalos nyelv tanulását, vagy ezen a nyelven való tanítást.

15. CIKK

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megteremtik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára azokat a feltételeket, amelyek a kulturális, a társadalmi és a gazdasági életben, valamint a közügyekben - különösképpen az őket érintőkben - való részvételhez szükségesek.

16. CIKK

A Felek tartózkodnak olyan intézkedések meghozatalától, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott területeken az arányokat megváltoztatják, és arra irányulnak, hogy korlátozzák azon jogokat és szabadságokat, melyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származnak.

17. CIKK

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy szabadon és békésen határokon átnyúló kapcsolatokat hozzanak létre és tartsanak fenn olyan személyekkel, akik törvényesen tartózkodnak más államokban, kiváltképpen olyanokkal, akikkel etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásukban osztoznak, vagy kulturális örökségük közös.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy részt vegyenek nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek tevékenységében.

18. CIKK

1. A Felek törekednek arra, hogy - amennyiben szükséges - két- és többoldalú egyezményeket kössenek más Államokkal, kiváltképpen a szomszédos Államokkal, annak érdekében, hogy biztosítsák az érintett nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmét.

2. Adott esetben a Felek megfelelő intézkedéseket hoznak a határokon átnyúló együttműködés bátorítására.

naționale, dacă există o cerere suficientă, părțile vor depune eforturi pentru a asigura, în măsura posibilului și în cadrul sistemului lor educațional, ca persoanele aparținând acestor minorități să beneficieze de posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă.

3. Paragraful 2 al acestui articol se va aplica fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale ori predării în această limbă.

ARTICOLUL 15

Părțile vor crea condițiile necesare pentru participarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața culturală, socială și economică și la treburile publice, în special acelea care le privesc direct.

ARTICOLUL 16

Părțile se vor abține să ia măsuri care, modificând proporțiile populației din arii locuite de persoane aparținând minorităților naționale, sunt îndreptate împotriva drepturilor și libertăților decurgând din principiile înscrise în prezenta convenție-cadru.

ARTICOLUL 17

1. Părțile se angajează să nu aducă atingere dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a stabili și a menține contacte libere și pașnice peste frontiere cu persoane care se află în mod legal în alte state, îndeosebi cu acelea cu care au în comun identitatea etnică, culturală, lingvistică sau religioasă, ori patrimoniul cultural.

2. Părțile se angajează să nu aducă atingere dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a participa la activitățile organizațiilor neguvernamentale, atât la nivel național, cât și internațional.

ARTICOLUL 18

1. Părțile vor depune eforturi pentru a încheia, dacă este necesar, acorduri bilaterale și multilaterale cu alte state, îndeosebi cu statele vecine, pentru a asigura protecția persoanelor aparținând minorităților naționale respective.

2. Dacă este cazul, părțile vor lua măsuri pentru încurajarea cooperării transfrontaliere.

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a jelen Keretegyezményben lefektetett elveket tiszteletben tartják és végrehajtják, azokhoz - amennyiben az szükséges - kizárólag olyan megszorításokat, korlátozásokat vagy derogációkat alkalmaznak, amelyekről nemzetközi jogi okmányok rendelkeznek, különösen amelyek az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményben és Kiegészítő Jegyzőkönyveiben található, amennyiben ezek lényegesek az említett elvekből származó jogok és szabadságok szempontjából. [...]"

Părțile se angajează să respecte și să aplice principiile înscrise în prezenta convenție-cadru, aducându-le, dacă este necesar, numai acele limitări, restricții și derogări prevăzute în instrumentele juridice internaționale, în special în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în măsura în care acestea sunt relevante pentru drepturile și libertățile decurgând din principiile menționate. [...]"

România kétoldalú kötelezettségvállalásai

A magyar-román Alapszerződés

Hivatalos címe: Szerződés a Magyar Köztársaság és Románia között a megértésről, az együttműködésről és a jószomszédságról

Aláírták: Temesvárott, 1996. szeptember 16-án;

Románia kihirdette: 1996. október 16-án – 113/1996. számú törvény (Románia Hivatalos Közlönye I. Részének 250/1996. száma);

Az alábbiakban az Alapszerződés azon részleteit idézzük, amelyek a romániai magyar kisebbség szempontjából meghatározóak.

„[...] 15. CIKK

„[...] ARTICOLUL 15

(1) a) A Szerződő Felek vállalják, hogy a területükön élő nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és kötelezettségeinek szabályozása során az Európa Tanácsnak a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményét alkalmazzák, hacsak belső jogrendjük nem tartalmaz a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek vonatkozásában kedvezőbb rendelkezéseket.

b) A fenti bekezdésben foglaltakat nem érintve, a Szerződő Felek, a magyarországi román kisebbség, valamint a romániai magyar kisebbség etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásának védelme és fejlesztése céljából jogi kötelezettségként alkalmazzák az ezen személyek jogait meghatározó előírásokat úgy, ahogy azokat az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és az Európa Tanács vonatkozó, a jelen Szerződés mellékletében felsorolt dokumentumai tartalmazzák.

(2) A Szerződő Felek ennek megfelelően megerősítik, hogy az előző bekezdésben említett személyeknek egyénileg vagy csoportjuk más tagjaival együtt gyakorolva, joguk van etnikai, kulturális, nyelvi és

(1) a) Părțile contractante se angajează ca, în reglementarea drepturilor și obligațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale care trăiesc pe teritoriul lor, să îndeplinească Convenția-cadru a Consiliului Europei cu privire la minoritățile naționale, dacă în ordinea lor de drept internă nu există o reglementare mai favorabilă în privința drepturilor persoanelor aparținând minorităților.

b) Părțile contractante, fără a aduce atingere conținutului paragrafului de mai sus, în scopul protejării și promovării identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorității române din Ungaria și a minorității maghiare din România, vor aplica, ca angajamente juridice, prevederile care definesc drepturile acestor persoane, așa cum sunt încorporate în documentele pertinente ale Organizației Națiunilor Unite, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și ale Consiliului Europei, menționate în anexa la prezentul tratat.

(2) Drept urmare, părțile contractante reafirmă că persoanele la care se referă paragraful precedent au dreptul, exercitat în mod individual sau împreună cu alți

vallási identitásuk szabad kifejezésére, megőrzésére, fejlesztésére. Ennek megfelelően joguk van saját oktatási, kulturális, vallási intézmények, szervezetek, egyesületek létrehozásához és fenntartásához, amelyek önkéntes pénzügyi és egyéb hozzájárulásért, valamint köztámogatásért folyadhatnak a belső jogszabályokkal összhangban.

(3) A Szerződő Felek tiszteletben tartják a romániai magyar és a magyarországi román kisebbséghez tartozó személyek azon jogát, hogy anyanyelvüket szabadon használhassák a magánéletben és a nyilvánosság előtt, szóban és írásban egyaránt. Megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy ezek a személyek anyanyelvüket megtanulhassák és megfelelő lehetőségük legyen ezen a nyelven képzésben részesülni az állami oktatás keretei között minden szinten és formában, szükségleteiknek megfelelően. A Szerződő Felek biztosítani fogják azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik az anyanyelv használatát is a helyi közigazgatási és bírói hatóságokkal való kapcsolataikban, összhangban a belső jogszabályokkal és a két Fél által aláírt nemzetközi kötelezettségekkel. E személyeknek joguk van arra, hogy vezető- és keresztnévüket anyanyelvükön használhassák, és ezt hivatalosan el fogják ismerni. Azon területeken, ahol jelentős számban élnek az illető kisebbségekhez tartozó személyek, mindkét Fél lehetővé teszi, hogy a kisebbségek nyelvén is kifüggesztésre kerüljenek a hagyományos helyi elnevezések, utcanevek és más, a nyilvánosságnak szánt földrajzi feliratok.

(4) A Szerződő Felek tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát arra, hogy anyanyelvükön hozzájussanak az információkhoz és az elektronikus nyomtatott információhordozókhoz, valamint szabadon cseréljenek és terjesszenek információkat. A Szerződő Felek jogrendszerük keretei között lehetővé teszik számukra, hogy saját médiumokat hozzanak létre és működtessenek.

(5) A Szerződő Felek biztosítani fogják a kisebbségekhez tartozó személyek számára a jogot, hogy egyénileg vagy pártjaik vagy szervezeteik révén ténylegesen részt vegyenek a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális életben, és a központi és helyi közhatalmi és közigazgatási szervekbe beválasztott képviselőik révén az országos vagy helyi érdekű kérdések megoldásában. Mindkét Szerződő Fél, az ezen személyek nemzeti önazonossága védelmével és érvényesítésével kapcsolatos kérdésekre vonatkozó döntéshozatalban, kikéri e személyek szervezeteinek, politikai pártjainak vagy szövetségeinek véleményét a törvényben előírt demokratikus döntéshozatali eljárásnak megfelelően.

(6) A Szerződő Felek tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségek kulturális és történelmi örökségét, és támogatják erőfeszítéseiket a kisebbségi kultúrát és történelmet őrző műemlékek, emlékhelyek megőrzésére, valamint megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy a egyes

membri ai grupului lor, de a-și exprima liber, de a-și păstra și dezvolta identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă. În mod corespunzător, ele au dreptul să înființeze și să mențină propriile instituții, organizații sau asociații educative, culturale și religioase, care pot apela la contribuții financiare voluntare și la alte contribuții, precum și la sprijin public, în conformitate cu legislația internă.

(3) Părțile contractante respectă dreptul persoanelor aparținând minorității române din Ungaria și al persoanelor aparținând minorității maghiare din România de a folosi liber limba lor maternă, în particular și în public, oral și în scris. Ele vor lua măsurile necesare pentru ca aceste persoane să poată învăța limba lor maternă și să aibă posibilități adecvate pentru a fi educate în această limbă, în cadrul sistemului învățământului de stat, la toate nivelurile și formele, potrivit nevoilor acestora. Părțile contractante vor asigura condițiile care să facă posibilă folosirea și a limbii materne în relațiile cu autoritățile locale, administrative și judiciare, în conformitate cu legislația internă, precum și cu angajamentele internaționale asumate de cele două părți. Aceste persoane au dreptul de a folosi numele și prenumele lor în limba lor maternă și se vor bucura de recunoașterea oficială a acestora. În zonele locuite de un număr substanțial de persoane aparținând minorităților respective, fiecare parte contractantă va permite să fie expuse, și în limba minorității, denumiri tradiționale locale, denumiri de străzi și alte inscripții topografice destinate publicului.

(4) Părțile contractante vor respecta dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a avea acces, în limba maternă, la informație și la mijloace de comunicare în masă, electronice și scrise, precum și de a schimba liber și de a difuza informații. Ele vor da acestor persoane posibilitatea, în cadrul legislației interne a fiecăreia, de a înființa și de a administra propriile mijloace de comunicare în masă.

(5) Părțile contractante vor asigura exercitarea de către persoanele aparținând acestor minorități a dreptului de a participa efectiv, individual sau prin partidele sau organizațiile lor, la viața politică, economică, socială și culturală și la soluționarea problemelor de interes național sau local, prin reprezentanții lor aleși în organele autorităților publice centrale și locale. Fiecare parte contractantă, în luarea deciziilor asupra problemelor referitoare la protecția și promovarea identității naționale a acestor persoane, va consulta organizațiile, partidele politice sau asociațiile acestora, în conformitate cu procedurile democratice de luare a deciziilor, prevăzute de lege.

(6) Părțile contractante respectă moștenirea culturală și istorică a minorităților naționale, sprijină eforturile acestora pentru protejarea monumentelor și siturilor istorice care păstrează cultura și istoria minorităților și iau măsurile cuvenite pentru ca, în

lakosságú vidékeken az állampolgárok megismerkedhessenek a magyar, illetve a román kulturális értékekkel.

(7) A Szerződő Felek tiszteletben tartják, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van szabad kapcsolatot tartani egymással és a határokon túl más államok polgáraival, továbbá részt venni nemzeti és nemzetközi nem kormányzati szervezetek tevékenységében.

(8) A Szerződő Felek egyetértenek abban, hogy az ezen cikkben említett jogok alkalmazása során bármely, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személynek, csakúgy, mint az illető állam bármely más állampolgárának, tiszteletben kell tartania a nemzeti törvényeket és mások jogait. Ezen személyek ugyanazokkal az állampolgári jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek, mint azon ország többi állampolgára, amelyben élnek.

(9) A Szerződő Felek, az általános integrációs politikájuk megvalósítását célzó intézkedéseket nem érintve, tartózkodni fognak a kisebbséghez tartozó személyek akaratauk elleni asszimilációját célzó politikától vagy gyakorlattól, és védelmezni fogják ezen személyeket bármilyen cselekedettel szemben, ami az ilyen asszimilációra irányul. Tartózkodnak továbbá az olyan intézkedésektől, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott régiók lakosságának arányait megváltoztatva arra irányulnak, hogy korlátozzák e személyeknek az ezen cikk (1) bekezdésében felsorolt nemzetközi standardokból és normákból következő jogait és szabadságjogait.

(10) A Szerződő Felek elősegítik egymás számára, hogy figyelemmel kísérjék az ebben a cikkben foglaltak megvalósulását. E célból a jelen Szerződés 5. Cikkében említett rendszeres konzultációk keretében megvizsgálják a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kétoldali együttműködésük kérdéseit is, amelyek e Szerződés alkalmazásából adódnak, és létrehoznak egy kormányközi szakértői bizottságot. Együttműködnek az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és az Európa Tanács azon mechanizmusainak megfelelő működtetésében, amelyek a nemzeti kisebbségek védelmével kapcsolatos, ezen szervezetek dokumentumaiban található, általuk vállalt kötelezettségek teljesítését ellenőrzik.

(11) A Szerződő Felek együttműködnek a nemzeti kisebbségek védelme nemzetközi jogi kereteinek továbbfejlesztésében. Egyetértenek abban, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak továbbfejlesztésével kapcsolatos azon nemzetközi dokumentumok rendelkezéseit, amelyekre nézve a jövőben kötelezettséget vállalnak, e Szerződés részeként fogják alkalmazni.

(12) Az ebben a cikkben foglalt kötelezettségvállalások egyike sem értelmezhető oly módon, hogy feljogosítana az Egyesült Nemzetek Alapokmányának céljaival és elveivel, egyéb nemzetközi

zóna cu populație mixtă, cetățenii să cunoască valorile culturale românești, respectiv maghiare.

(7) Părțile contractante vor respecta dreptul persoanelor aparținând acestor minorități de a menține contacte libere între ele și peste frontiere cu cetățenii altor state, precum și dreptul de a participa la activități ale organizațiilor neguvernamentale, naționale și internaționale.

(8) Părțile contractante recunosc că, în exercitarea drepturilor la care se referă acest articol, orice persoană aparținând unei minorități va respecta, ca oricare alt cetățean al statului respectiv, legislația națională și drepturile celorlalți. Aceste persoane se bucură de aceleași drepturi și au aceleași obligații cetățenești ca și ceilalți cetățeni ai țării în care trăiesc.

(9) Părțile contractante, fără a aduce atingere măsurilor luate în cadrul politicii lor generale de integrare, se vor abține de la orice politică ori practică având drept scop asimilarea, împotriva voinței lor, a persoanelor aparținând minorităților naționale și vor proteja aceste persoane împotriva oricărei acțiuni urmărind o astfel de asimilare. Ele se vor abține, de asemenea, de la măsuri care, modificând proporțiile populației din zonele locuite de persoane aparținând minorităților naționale, sunt îndreptate împotriva drepturilor și libertăților care decurg din standardele și normele internaționale menționate în paragraful (1) al prezentului articol.

(10) Părțile contractante se vor sprijini reciproc în urmărirea modului de punere în aplicare a prevederilor cuprinse în acest articol. În acest scop, în cadrul consultărilor periodice menționate la art. 5 al prezentului tratat, părțile contractante vor examina și probleme ale cooperării bilaterale referitoare la minoritățile naționale, decurgând din aplicarea prevederilor prezentului tratat, și vor constitui un comitet interguvernamental format din experți. Ele vor coopera în desfășurarea corespunzătoare a procedurilor Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și ale Consiliului Europei, care verifică îndeplinirea angajamentelor referitoare la protecția minorităților naționale, așa cum sunt conținute în documentele acestor organizații, la care părțile contractante au subscriis.

(11) Părțile contractante vor coopera în vederea dezvoltării cadrului juridic internațional pentru protecția minorităților naționale. Ele sunt de acord să pună în aplicare, ca parte a prezentului tratat, prevederile documentelor internaționale, în virtutea cărora ele își vor asuma și alte angajamente în ceea ce privește promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

(12) Nici unul dintre angajamentele cuprinse în acest articol nu poate fi interpretat ca implicând vreun drept de a întreprinde vreo activitate sau de a comite vreo acțiune contrară scopurilor și principiilor Cartei

jogi kötelezettségekkel, vagy a Helsinki Záróokmány és az Európai Bizottsági és Együttműködési Értekezlet Párizsi Chartájának rendelkezéseivel ellentétes bármilyen tevékenység folytatására vagy cselekedet végrehajtására, az államok területi integritása elvét is beleértve. [...]"

Națiunilor Unite, altor obligații decurgând din dreptul internațional sau prevederilor Actului final de la Helsinki și ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, inclusiv principiul integrității teritoriale a statelor. [...]"

Éljen a lehetőségekkel! A nyelvijogok.ro ajánlja:

Teljes körű banki ügyintézés magyarul, bárhonnan az országból, az interneten keresztül:
OTP Direkt Netbank

Romtelecom magyar nyelvű tudakozó: **118300 vagy 118932**

Magyar nyelvű foglalás, magyar honlap, legalább egy magyarul beszélő légiutas-kísérő az Erdélyből induló gépeken: **WIZZAIR** légitársaság

Romániai jogszabályok magyar nyelven: A Monitorul Oficial magyar nyelvű kiadása, vagyis **Románia Hivatalos Közlönye**

Erdélyi magyar orvosok adatbázisa: www.orvostudomany.ro

Magyar jogászok, ügyvédek adatbázisa: www.jogaszok.ro

Ha unja a manele-t. Erdélyi könnyűzene. www.popsuli.ro

Néhány **közszolgáltatást** nyújtó cég, amely erőfeszítéseket tesz az ügyfelei anyanyelven történő kiszolgálására:

Áramszolgáltatás:

Dél-erdélyi Áramszolgáltató Vállalat www.efts.ro

Tömegközlekedés

Nagyvárad Helyi Tömegközlekedési Vállalat www.otl.ro

Gázzolgáltatás

HarGaz Rt. www.hargaz.ro

Vízszolgáltatás

APASERV Rt. Szatmárnémeti www.apaservsm.ro

► **Segítsen** a saját lakóhelyén található, csak románul kommunikáló közszolgáltató cégeknek azzal, hogy felhívja a figyelmüket: más településeken jobban figyelnek a fogyasztók nyelvi jogaira.

► **Jelezz** a magyar nyelvet használni hajlandó cégeknek, Ön ügyfelükként értékeli azt a törekvésüket, hogy anyanyelvükön szólnak ügyfeleikhez.

Impresszum:

Jogában áll... – ismertető a romániai magyarság kisebbségi és nyelvi jogairól – . I. kiadás

Szerkesztette: Molnos Sándor

Csak elektronikus formában terjesztett kiadvány, amely letölthető többek között a www.nyelvijogok.ro honlapról.

A kiadvány tartalmát szerzői jogok nem védik, minden továbbfelhasználásnak örülünk.

Megjegyzéseit, javaslatait a szekesztoseg@nyelvijogok.ro e-mail-címre küldje.

Felelős kiadó: a www.nyelvijogok.ro felelős szerkesztője.